

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Lihavuuden stigma

Hannele Harjunen, Apulaisprofessori, JYU

Kohti vastuullisempaa painopuhetta ja -käytäntöjä -VN TEAS -hankkeen loppuseminaari

18.1.2023 Musiikkitalo, Helsinki

Kohti vastuullisempaa painopuhetta ja -käytäntöjä – hanke VN-TEAS

Tavoitteena:

- Tarkastella lihavuuden stigmaa ja sen vaikutuksia yhteiskunnallisena ilmiönä
- Lihavuuden stigman vaikutusten lieventäminen

Hankkeessa kohderyhminä erityisesti:

- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Liikunta-alan toimijat
- Media
- Päätäjät

Mitä stigmalla tarkoitetaan?

- Syvästi sosiaalisesti negatiivisesti leimaava ominaisuus
- Stigmalla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia niin yksilön kuin yhteiskunnan näkökulmasta
 - Ennakkoluulot ja asenteet, erilainen syrjintä, häirintä, väheksyntä, marginalisointi
- Esiintyy sekä yksilöiden ajattelussa/toiminnassa että yhteiskunnan rakenteissa ja käytännöissä

Lihavuuden stigma

- Lihavuus erityisen vahvasti leimaava eli stigmatisoiva ominaisuus
 - Ei uusi ilmiö, mutta vahvistunut 2000 l. nk. lihavuusepidemiapuheen myötä
 - Lihavuus julkisessa keskustelussa yhteiskunnallisena ongelmana ja syntipukkina moninaisiin yhteiskunnallisiin, myös globaaleihin ongelmiin
 - Julkisessa keskustelussa esim. kansantalous, terveydenhuolto, ilmastonmuutos, öljykriisi
 - Puhetapa syyllistävä
- HUOM! Kun puhutaan lihavuudesta, puhutaan aina myös lihavista ihmisistä
-> stigmatisoiva vaikutus

Lihavuuden stigman osatekijät

1) Oletettu sairaus tai terveydentila (medikalisointi -> sairaus)

2) Vallitsevasta kokonormista poikkeava ulkonäkö
(sos. hyväksyttävyys -> ”poikkeavuus/epänormaalius”)

3) Oletetut henkiset ominaisuudet/puutteet
(moraalinen arviointi, hyveellisyys)

-> Näkyvät puheessa lihavuudesta, asenteissa lihavuutta ja lihavia ihmisiä kohtaan ja lihaviin ihmisten kohtelussa

Lihavuuden stigmalla negatiivisia ja konkreettisia sosiaalisia seurauksia kaikilla keskeisillä elämänalueilla

Lihavuuteen ja lihaviin kohdistuu ennakkoluuloja ja syrjintää esimerkiksi:

- Työelämä (palkkaus, ura, työllistyminen)
- Terveystenhoito (tiedot ja taidot, välineet)
- Vapaa-ajan toiminnot, esim. liikunta
- Median lihavuuden representaatio

Stigma, painosyrjintä ja yhdenvertaisuus

- Vaikka lihavuuden stigma ja sen vaikutukset on tunnistettu, ei vielä riittävästi huomioitu yhteiskunnallisessa keskustelussa, eikä lihaviin ihmisten kanssa tekemisissä olevien tahojen toiminnoissa ja käytännöissä
- Hidas muutos -> esim. WHO:n (2017) raportti lihavuuden stigmasta ja painosyrjinnästä, EU-tuomioistuimen kannanotto (2015) työelämän painosyrjintään
- Lihavuudella/vartalon koolla ei lakiin perustuvaa syrjimättömyyden suojaa
- Suomessa perustavampi julkinen keskustelu vasta alkamassa